C. ASESIAD EFFAITH PRAWFESUR GWLEDIG

1. Disgrifiwch ac eglurwch effaith y cynnig ar bobl, busnesau a chymunedau gwledig.

Bydd y Bil yn cyflwyno trefn diogelwch adeiladau newydd yng Nghymru sy'n ymdrin â’r modd y caiff adeiladau preswyl amlfeddiannaeth eu meddiannu a’u rheoli.

Bydd y drefn newydd yn cynnwys, gyda rhai eithriadau, pob adeilad preswyl sydd â dwy uned breswyl neu fwy, gan gynnwys rhannau preswyl adeiladau defnydd cymysg.

Bydd y drefn diogelwch adeiladau newydd yn cael effaith gadarnhaol ar y bobl sy'n byw mewn adeiladau amlfeddiannaeth ym mhob ardal yng Nghymru.

Mae awdurdodau lleol ac awdurdodau tân ac achub wedi cyfrannu at ddatblygu cynigion ar gyfer y Bil. Nid oes yr un ohonynt wedi nodi y gallai ein cynigion gael effaith wahaniaethol ar ardaloedd gwledig.

Ni fydd y Bil yn cael fawr o effaith ar

- Ddefnyddwyr a gweithwyr gwasanaethau.
- Yn benodol pobl wledig e.e. poblogaeth hŷn, diffyg tai fforddiadwy, gofynion iaith
- Ffyrdd cul a mynyddoedd serth
- Nid yw'n berthnasol i fusnesau bach a chanolig neu i ficrofusnesau
- Nid yw'r cynnig yn dibynnu ar seilwaith fel cysylltiadau ffyrdd/rheilffyrdd da neu fand eang cyflym neu gysylltedd da ar gyfer ffonau symudol
- Nid yw'r cynnig yn effeithio ar dlodi mewn ardaloedd gwledig, ond dylai ddod â budd i drigolion ledled y wlad waeth a ydynt yn byw mewn ardal wledig neu ardal drefol.

Comisiynodd Llywodraeth Cymru IFF Research i gynnal ymchwil o’r enw Diogelwch tân mewn adeiladau amlfeddiannaeth: ymchwil preswylwyr i breswylwyr o bob math ac o bob grŵp daliadaeth, sy'n byw mewn adeiladau sy'n dod o dan y drefn diogelwch adeiladau newydd. Amcan yr ymchwil oedd edrych faint mae preswylwyr yn ei wybod ac yn ei ddeall am ddiogelwch tân, eu hymddygiad ynghylch diogelwch tân a'u perthynas â'u rheolwyr adeiladau, hynny er mwyn rhannu preswylwyr yn deipolegau fel sail ar gyfer llunio ymyriadau diogelwch tân a deunydd cyfathrebu. Cynhaliwyd arolwg ar-lein o 1,562 o breswylwyr adeiladau aml-feddiannaeth yng Nghymru, ac yna 24 cyfweliad manwl gyda phreswylwyr a ddewiswyd o blith y rheini a ymatebodd i'r arolwg.

Mae Tabl 1 yn dangos bod mwyafrif mawr y fflatiau mewn ardaloedd trefol (86%).

Tabl 1: Math o annedd yn ôl dosbarth trefol/gwledig, 2017-18

Math o annedd	Trefol (%)	Trefi a'r cyrion (%)	Pentrefi (%)	Pentrefi Bach ac Anheddau Ynysig (%)
Tŷ neu fyngalo	65	11	16	8
Fflat	86	-	12	-

Ffynhonnell: Arolwg Cyflwr Tai Cymru

https://www.llyw.cymru/arolwg-cyflwr-tai-cymru-dangosydd-canlyniadau

Mae Tabl 2 yn dangos bod fflatiau yn fwy niferus yn ne-ddwyrain Cymru, nag yn y Canolbarth a'r De-orllewin neu'r Gogledd.

Tabl 2: Math o annedd yn ôl rhanbarth yng Nghymru, amcangyfrifon Cyfrifiad 2021

Rhanbarth	Tŷ neu fyngalo (%)	Fflat (%)
Y Gogledd	23	19
Y Canolbarth a'r De-orllewin	30	25
Y De-ddwyrain	47	56
Cyfanswm	100% ‘	100% ‘

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021, ONS

Ffordd arall o ystyried yr effaith ar ardaloedd gwledig yw trwy edrych ar nifer yr adeiladau a ddaw o dan y bil mewn awdurdodau lleol gwledig a di-wledig (cymoedd, trefol ac eraill). Wrth gwrs, mae pob awdurdod lleol yng Nghymru yn gymysgedd o ardaloedd gwledig a threfol. Er enghraifft, mae sir wledig fel Sir Gaerfyrddin yn cynnwys tref Llanelli, tra bod sir drefol fel Abertawe yn cynnwys Penrhyn Gŵyr. Er

hynny, mae "A Statistical Focus on Rural Wales"[1] yn enwi 9 awdurdod lleol gwledig, yn seiliedig ar ddwysedd poblogaeth is na'r cyfartaledd.

Mae Tabl 3 yn dangos bod y mwyafrif helaeth o'r adeiladau categori 1 yng Nghymru yn ninasoedd Caerdydd ac Abertawe (83%). Dim ond 5% o adeiladau Categori 1 Cymru sydd mewn awdurdodau lleol gwledig.

Mae Tabl 4 yn dangos bod cyn lleied ag 15% o'r holl adeiladau categori 2 yng Nghymru yn yr awdurdodau lleol gwledig, a bod dros hanner ohonynt (55%) yng Nghaerdydd ac Abertawe. Eto i gyd, mae 30% o'r adeiladau categori 3 mewn awdurdodau lleol gwledig. Mae hyn yn cyfateb yn agos i gyfran y boblogaeth sy'n byw mewn awdurdodau gwledig (32%).

Mae Tabl 5 gyda data o StatsCymru, yn dangos bod 23% o'r Tai Amlfeddiannaeth hysbys ac amcangyfrifir bod 30% o'r holl Dai Amlfeddiannaeth yng Nghymru mewn awdurdodau lleol gwledig. Mae hyn ychydig yn is na chyfran y boblogaeth sy'n byw mewn awdurdodau lleol gwledig (32%).

Mae Tabl 6, gyda data'r ONS, yn dangos, er bod 35% o holl anheddau Cymru mewn awdurdodau lleol gwledig, dim ond 16% o'r tai amlfeddiannaeth sydd mewn awdurdodau lleol gwledig.

Mae ffigurau Llywodraeth Cymru ar Dai Amlfeddiannaeth yn uwch na ffigurau Cyfrifiad 2021 gan fod ddiffiniadau gwahanol o beth yw Tŷ Amlfeddiannaeth yn cael eu defnyddio. Yn nata Llywodraeth Cymru, diffinnir Tŷ Amlfeddiannaeth fel adeilad neu ran o adeilad sy'n cael ei feddiannu gan bobl sy'n ffurfio o leiaf dwy aelwyd ac sy'n rhannu o leiaf un amwynder sylfaenol, tra bo'r ONS yn diffinio Tŷ Amlfeddiannaeth fel annedd lle ceir o leiaf tri thenant heb gysylltiad â'i gilydd yn rhentu eu cartref oddi wrth landlord preifat.

Gan fod y data'n dangos bod adeiladau preswyl amlfeddiannaeth yn llai cyffredin mewn awdurdodau lleol gwledig nag mewn awdurdodau lleol nad ydynt yn rhai gwledig, rydym yn dod i'r casgliad bod yr effaith ar ardaloedd gwledig yn debygol o fod yn fach iawn.

---

[1] A Statistical Focus on Rural Wales
https://www.gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2018-12/080515-statistical-focus-rural-wales-08-en.pdf

Tabl 3. Adeiladau Categori 1 yn ôl awdurdod lleol

	Awdurdod Lleol	Adeiladau Categori 1	Poblogaeth
Awdurdodau Lleol y Cymoedd, Trefol ac Eraill	Caerdydd	99	383,536
	Abertawe	50	246,742
	Casnewydd	7	163,628
	Bro Morgannwg	6	134,733
	Sir y Fflint	3	155,812
	Tor-faen	3	93,419
	Wrecsam	2	136,149
	Merthyr Tudful	1	58,593
	Rhondda Cynon Taf	0	241,178
	Caerffili	0	176,437
	Pen-y-bont ar Ogwr	0	146,743
	Castell-nedd Port Talbot	0	142,898
	Blaenau Gwent	0	67,356
	Cyfanswm	**171**	**2,147,224**
Awdurdodau Lleol Gwledig	Gwynedd	4	119,173
	Ynys Môn	3	69,291
	Sir Benfro	1	125,006
	Conwy	1	114,410
	Sir Gaerfyrddin	0	190,083
	Powys	0	134,439
	Sir Ddinbych	0	97,156
	Sir Fynwy	0	94,572
	Ceredigion	0	73,050
	Cyfanswm	**9**	**1,017,180**
Pob Awdurdod	**Cyfanswm**	**180**	**3,164,404**

Data: MapDataCymru

StatsCymru: Amcangyfrifon poblogaeth yn ôl awdurdod lleol a blwyddyn, 2023

Tabl 4. Adeiladau Categori 2 a 3 yn ôl awdurdod lleol

	Awdurdod Lleol	Adeiladau Categori 2	Adeiladau Categori 3	Poblogaeth
Awdurdodau Lleol y Cymoedd, Trefol ac Eraill	Caerdydd	136	9,671	383,536
	Abertawe	114	4,413	246,742
	Bro Morgannwg	62	2,458	134,733
	Casnewydd	19	3,142	163,628
	Rhondda Cynon Taf	14	3,272	241,178
	Blaenau Gwent	13	902	67,356
	Castell-nedd Port Talbot	8	2,352	142,898
	Pen-y-bont ar Ogwr	4	1,725	146,743
	Wrecsam	3	2,316	136,149
	Caerffili	2	2,286	176,437
	Sir y Fflint	2	1,160	155,812
	Tor-faen	2	1,465	93,419
	Merthyr Tudful	1	358	58,593
	Cyfanswm	**380**	**35,520**	**2,147,224**
Awdurdodau Lleol Gwledig	Sir Gaerfyrddin	28	1,767	190,083
	Sir Benfro	12	2,006	125,006
	Sir Ddinbych	8	1,248	97,156
	Ynys Môn	7	919	69,291
	Conwy	6	2,846	114,410
	Gwynedd	4	2,025	119,173
	Ceredigion	3	1,457	73,050
	Powys	1	1,847	134,439
	Sir Fynwy	0	1,195	94,572
	Cyfanswm	**69**	**15,310**	**1,017,180**
Pob Awdurdod	**Cyfanswm**	**449**	**50,830**	**3,164,404**

Data: MapDataCymru

StatsCymru: Amcangyfrifon poblogaeth yn ôl awdurdod lleol a blwyddyn, 2023

Tabl 5. Tai Amlfeddiannaeth yn ôl awdurdod lleol

	Awdurdod Lleol	Tai Amlfeddiannaeth hysbys yn ardal yr awdurdod lleol	Amcangyfrif o'r holl Dai Aml-feddiannaeth yn ardal yr awdurdod lleol	Poblogaeth
Awdurdodau Lleol y Cymoedd, Trefol ac Eraill	Caerdydd	6,418	7,000	383,536
	Abertawe	1,863	2,100	246,742
	Rhondda Cynon Taf	567	634	241,178
	Pen-y-bont ar Ogwr	512	550	146,743
	Bro Morgannwg	488	520	134,733
	Castell-nedd Port Talbot	444	444	142,898
	Casnewydd	311	416	163,628
	Wrecsam	256	420	136,149
	Caerffili	145	160	176,437
	Merthyr Tudful	50	50	58,593
	Sir y Fflint	46	400	155,812
	Blaenau Gwent	46	68	67,356
	Tor-faen	38	60	93,419
	Cyfanswm	**11,184**	**12,822**	**2,147,224**
Awdurdodau Lleol Gwledig	Gwynedd	808	1,000	119,173
	Conwy	723	850	114,410
	Ceredigion	613	690	73,050
	Sir Gaerfyrddin	434	434	190,083
	Powys	223	571	134,439
	Sir Ddinbych	218	1,345	97,156
	Ynys Môn	94	250	69,291
	Sir Fynwy	73	200	94,572
	Sir Benfro	64	90	125,006
	Cyfanswm	**3,250**	**5,430**	**1,017,180**
Pob Awdurdod	**Cyfanswm**	**14,434**	**18,252**	**3,164,404**

Data: StatsCymru – Tai amlfeddiannaeth yn ôl awdurdod lleol, 2022-23

StatsCymru: Amcangyfrifon poblogaeth yn ôl awdurdod lleol a blwyddyn, 2023

Tabl 6. Tai Amlfeddiannaeth ac anheddau nad ydynt yn dai amlfeddiannaeth yn ôl awdurdod lleol

	Awdurdod Lleol	Tai Amlfeddiannaeth	Anheddau
Awdurdodau Lleol y Cymoedd, Trefol ac Eraill	Caerdydd	3,673	152,266
	Abertawe	1,299	113,162
	Rhondda Cynon Taf	356	110,394
	Casnewydd	108	69,611
	Wrecsam	74	61,182
	Sir y Fflint	63	70,490
	Pen-y-bont ar Ogwr	43	65,509
	Caerffili	39	80,173
	Bro Morgannwg	29	60,580
	Tor-faen	28	42,728
	Castell-nedd Port Talbot	26	66,378
	Blaenau Gwent	17	32,847
	Merthyr Tudful	6	27,486
	Cyfanswm	**5,761**	**952,806**
Awdurdodau Lleol Gwledig	Gwynedd	482	62,739
	Ceredigion	414	36,330
	Sir Gaerfyrddin	77	89,327
	Sir Benfro	31	64,371
	Powys	28	66,838
	Sir Ddinbych	26	50,300
	Ynys Môn	25	36,192
	Conwy	24	57,960
	Sir Fynwy	23	43,434
	Cyfanswm	**1,130**	**507,491**
Pob Awdurdod	**Cyfanswm**	**6,891**	**1,460,297**

Ffynhonnell: ONS - Nifer yr anheddau sy'n dai amlfeddiannaeth (HMO)

Asesiad Effaith Rheoli Tir yn Gynaliadwy (SLM)

Mae'r Asesiad hwn o Effaith Rheoli Tir yn Gynaliadwy (SLM) yn ofyn ar wahân i'r Asesiad Effaith Prawfesur Gwledig ac mae'n ymwneud yn benodol â chymorth neu reoleiddio sy'n effeithio ar Amaethyddiaeth, gweithgareddau eraill a gynhelir ar dir a ddefnyddir ar gyfer amaethyddiaeth, neu weithgareddau ategol, yn unol â Deddf Amaethyddiaeth (Cymru) 2023.

Ers 17 Hydref 2023, mae wedi bod yn ofyn, pan fydd Gweinidogion Cymru yn cefnogi neu'n rheoleiddio amaethyddiaeth, gweithgareddau eraill a gynhelir ar dir a ddefnyddir ar gyfer amaethyddiaeth, neu weithgareddau ategol[2], rhaid iddynt wneud hynny yn unol â'r ddyletswydd i reoli tir yn gynaliadwy. Mae'n hanfodol, felly, bod polisïau perthnasol yn cael eu datblygu a'u gweithredu yn unol â'r ddyletswydd honno.

Cwestiynau i'w hystyried wrth benderfynu a oes angen i chi ystyried a / neu gwblhau Asesiad Effaith SLM:

1. A yw'ch polisi / gweithgaredd yn effeithio ar amaethyddiaeth? **Nac ydy**
2. A yw'r polisi/gweithgaredd yn gysylltiedig â chefnogi amaethyddiaeth, gweithgareddau eraill a wneir ar dir a ddefnyddir ar gyfer amaethyddiaeth, neu weithgareddau ategol? **Nac ydy**
3. A yw'r polisi/gweithgaredd yn gysylltiedig â rheoleiddio amaethyddiaeth, gweithgareddau eraill a wneir ar dir a ddefnyddir ar gyfer amaethyddiaeth, neu weithgareddau ategol? **Nac ydy**

Os yw'r ateb yn gadarnhaol i unrhyw un o'r uchod, bydd angen i chi ystyried effaith eich polisi (cymorth neu reoleiddio) yn ôl amcanion rheoli tir yn gynaliadwy a'r ddyletswydd rheoli tir yn gynaliadwy yn Neddf Amaethyddiaeth (Cymru) 2023.

Asesiad Effaith SLM: Does dim angen cynnal asesiad

Mae'n bwysig nodi bod gan "amaethyddiaeth" a "gweithgareddau ategol" ystyron penodol fel y'u diffinnir yn y drefn honno yn adrannau 51 a 52 Deddf Amaethyddiaeth (Cymru) 2023. Fe'u diffinnir hefyd yn y Canllawiau Asesu Effaith SLM er hwylustod cyfeirio.